

lægge Mærke til, at Holsteen er et Land; hvor der fabrikeres meget Klæde, og hvor der er Straffeanstalter, som ere ifærd med at flaae ind paa samme Vej, og man vil deraf endydermere see, at Straffeanstalterne, i Forbindelse med den private Fabrication, ville være mere end tilstrækkelige til at skaffe det Klædeforraad, som behøves i Fredstid, medens det er afgjort, at disse Anstalter, til igemed Ufserød, dog ikke ere istand til at tilveiebringe, hvad der behøves i Krigstid. Nu kunde man vel sige: ja, men jo mindre man behøver andetstedsfra at skaffe tilveie i Tilfælde af Krig, desto bedre; men dertil svarer jeg, at, naar man dog skal søge Markedet, saa er det bedre iforveien at være vant dertil, end pludselig at skulle gjøre det, og det er tillige bedre at skulle søge en større Mængde paa eengang end at søge et mindre Quantum ad Gangen. Man kan altid gjøre gunstigere Forretninger, naar man engang kender de forskjellige Markeder, hvor man kan tye hen.

Jeg troer paa denne Maade at have viist: at i Fredstid behøves Ufserød Klædefabrik ikke, og i Krigstid er den utilstrækkelig.

Med Hensyn til den Indvending, der er gjort, at Militairretaten selv maatte være Herre over at bestemme, hvorfra den vilde anskaffe sine Klædevarer, da troer jeg, at det er en fuldkommen Misforstaaelse af den Stilling, som en Forvaltningsgreen indtager i Landet. Den maa, til en vis Grad, være Herre over at bestemme Bessaffenheden af de Gjenstande, som leveres, — jeg siger „til en vis Grad;“ men, naar de Gjenstande, som leveres, ere af den Bessaffenhed, som er nødvendig for, at vedkommende Forvaltningsgreen kan fuldbyrde sit Hverv, saa staaer det ikke i dens Magt at sige; jeg vil dog ikke have disse Gjenstande; thi det er at drive Individualitetens Fordringer for vidt. Det maa derfor staae i Lovgivningens Magt at bestemme, at Militairvæsenet skal modtage sit Klæde fra den og den Fabrik; men Betingelserne maae sættes paa en saadan Maade — og derved maa utvivlsomt Militairretaten være med paa Raad — at man kan sikke sig for, at Gjenstandene ere af behørig god Bessaffen-

hed. Jeg har i Forbigaaende oplyst, at Straffeanstalterne vare istand til at levere den største Deel af det Klæde, som skulde bruges; det Quantum, hvorom der i det første Aar kunde være Spørgsmaal, er omtrent 60,000 Alen, og en saadan Mængde have, som sagt, Straffeanstalterne tidligere leveret; men om de ogsaa ikke kunde levere det altsammen, saa vilde det jo ved Siden deraf altid staae Krigsbestyrelsen frit for, at anskaffe det Manglende ved Licitation. Naar man undersøger, hvad Resultat Anskaffelsen fra Udlandet har givet, saa har vel Klædets Bessaffenhed været meget forskellig; der har været meget gode Sorter derimellem, og især Sorter af fortrinligt Udseende, maastee dog mindre heldige for Slid; men de have dog i det Hele taget været meget gode. Prisen, der under indbesattet Tolden, har i Reglen været høiere end de Priser, hvortil vi have kunnet anskaffe Klædet her i Landet; men, naar Tolden er regnet fra, saa har det i de fleste Tilfælde været noget billigere end det indenslandste Klæde. Der er altsaa aldeles ingen Fare ved at gaae den Vej, at overføre Fabricationen af Udvarer fra Ufserød Fabrik til Straffeanstalterne og ved privat Leverance anskaffe det, som Straffeanstalterne ikke ville overtage. Skulde man ogsaa derved tilfyneladende komme til i et enkelt Tilfælde at betale noget mere for Klædet, end man ellers pleier, saa vil det dog ved denne Forretning, som ved alle andre af samme Slags, i Tiden lønne sig, idet man vil vænne Folk til at søge Markedet, og derved fremkalde Concurrence, som atter vil bevirke en nedsat Pris. Der er blevet sagt, at den Fordeel, som Straffeanstalterne vilde have ved at fabrikere uldne Varer, vilde være ringe — den har været angivet til en 6 a 8000 Rbd. aarlig; men denne Beregning vil neppe holde Stik; — det er vel ganske sikkert, at det Tab, som Straffeanstalterne lide ved den Fabricationsgreen, de nu drive, ikke vilde blive dækket ved at forandre Formaålet for Fabricationen; men en langt større Deel deraf vil dog blive dækket, naar der tilveiebringes en stadig og mere eensartet Bessæftigelse, som mere passer med disse Anstalters hele Bessaffenhed. Desuden er det jo ikke sagt, idetmindste er det paa ingen Maade